СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 172. Джерзі Ситі, Н. Дж., пятниця, 3-го вересня 1943. No. 172. Jersey City, N. J., Friday, September 3, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТІВ ДОРАДНИК ЗАПОВІДАЄ КІНЕЦЬ ВІЙНИ В 1945

ВАШИНҐТОН. — Гері Гапкінс, близький приятель президента й його дорадник, заповідає кінець війни в 1945 р., але, коли ми не втратимо Росії. Німеччина й Японія будуть побиті до того часу. Колиб Росія відпала, війна продовжиться, бо Аліянти мусять перемогти, змобілізувавши великі сили на суші, морю та в повітрі. Колиб не вдалося перемогти Німеччину з повітря, тоді Аліянти окружать її арміями з полудня та з заходу, тобто з Франції. Гапкінс пише про це в журналі „Америкен Мегезин" за жовтень б. р. і каже, що перед нами є ще два роки важкої боротьби на воєнних фронтах і дуже важної праці на домашньому фронті.

НАШІ ВОЄННІ ВТРАТИ В ЛЮДЯХ 104.000.

ВАШИНҐТОН. — Урядовий звіт жертв у людях збройної сили Америки оголошений сьогодні. Загальне число вбитих, ранених, затрачених у часі акції, або взятих у полон досягає цифри 103,932. Між жертвами є члени армії, фльоти, летунського корпусу і торговельної фльоти. Втрати в поодиноких родах бойової сили такі: В армії 69,358 вояків; у воєнній фльоті 21,556; в корпусі маринарки 7,904, а в прибережній сторожі 363; в торговельній фльоті 4,751. Між убитими нараховують у всіх родах зброї 19,581, а затрачених є 35,895, отже разом загинуло 55,476 вояків.

НЕ СПІШАТЬСЯ ПРИЙМАТИ МАЙНЕРІВ ДО ФЕДЕРАЦІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Дениел Товбин, голова спеціяльного коміте[illegible] рамени Американської Федерації Праці, веде п[illegible]ревори з урядом юнії Юнайтед Майн Воркерс оф Америка, щоб її приняти поновно до федерації. Він вказує на трудноші такої злуки, бо майнерська юнія хоче вступити до федерації на своїх умовинах, а федерація має свої статути, які требаби змінити, щоб задовільнити майнерів. Колиб майнерська юнія обмежилася лише до своєї праці в майнах і мала лише між своїми членами майнерів, тоді справа булаб легка. А то майнерська юнія має членів з різнородних занять так, що виглядає на другу федерацію, отже повстає ривалізація між обома організаціями, яку не так легко перемогти. Цею справою займеться конвенція федерації, скликана на 4. жовтня 1943. у Бостоні.

СІО ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО ВИБОРЧОЇ КАМПАНІЇ В 1944. РОЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Сидні Гилман, голова комітету політичної акції Конгресу Промислових Організацій (СІО) проголосив програму праці для виборчої кампанії в 1944. р. Він каже, що виданий є обіжник до юній СІО, щоб вони перевели реєстрацію своїх членів і їх фамілій, які мають право голосування. СІО надіється мати до розпорядку 5 міліонів голосів і при їх допомозі вибрати такий конгрес, який покасувавби теперішні закони, які мають протиробітничу закраску, а встановив нові, прихильні для працюючого люду.

ВОЯКИ „ЧИТАЮТЬ" СЛОВАРІ, МАПИ Й ҐАЗЕТИ.

НЮ ЙОРК. — Що читають вояки по таборах? — оце питання, на яке вміє дати відповідь управа нюйорської Прилюдної Бібліотеки. До цієї бібліотеки звертаються вояки часто з різними питаннями в справі книжок і тому управа може знати, чим запрятаний ум вояка. Пересічно вояк читає таку лектуру, як читав в цивільнім життю. Але тому, що багато їх зібраних на одному місці, вони ведуть між собою спірки про значіння слів. Отже сейчас кидаються до словників за поясненнями. На другім пляні є мапи, бо вояки хочуть точно знати, як далеко вони від рідного дому. А на третім місці є газети, бо й вояки інтересуються політичними та громадянськими справами як кожен інший громадянин.

ІКЕС ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД КРІЗОЮ З ҐАЗОЛІНОЮ.

ВАШИНҐТОН. — Адміністратор земного олію Геролд Ікес остеріг автовізників у східних стейтах, що ґазоліни не стане тими днями, якщо шофери й власники будуть вживати більше ґазоліни, ніж призначено в пайках. Він радив не звертати уваги на знесення заборони їздити автами для приємности. Бо як не стане ґазоліни, то загалом не можна буде їздити автами — твердить Ікес.

БАТЬКО ПОСТРІЛИВ, ДЕТЕКТИВ ЗАСТРІЛИВ НАСИЛЬНИКА ДІВЧАТ.

НЮ ОРЛІНС (Луизіяна). — У приступі жалю лютенант командир Джан Вогт пострілив в поліційній стації Вилієма Стівенса за намагане насильство його 9-літної донечки. Стівенса арештувала поліція за цілу низку подібних напастей на малі дівчата. Коли його перевозили з поліції до бюра детективів, він розпочав бійку з детективами. Серед замішання детектив Віґирі застрілив Стівенса на смерть.

Чорчил прибув на дальші наради з Рузвелтом

ВАШИНҐТОН. — Британський премієр Винстон Чорчил прибув сюди на наради з президентом Рузвелтом, щоб викінчити справи, про які говорено в Квебеку. Йому на стрічу виїхав президент і завіз до Білого Дому. Загально панує переконання, що предметом нарад буде підготова до нарад Англії, Америки й Росії. Булаб це конференція міністрів закордонних справ усіх трьох держав. Англію заступавби Іден, а Америку Сомнер Велес, котрого президент мавби назначити спеціяльним мандрівним дипльоматом.

КАНАДА СПІВПРАЦЮВАТИМЕ ЗІ СТЕЙТАМИ

ВАШИНҐТОН. — Брук Клакстон, парляментарний підсекретар канадійського премієра В. Л. Меккензі Кінга, відбув тут пресову конференцію. Він заявився за те, щоб Канада допомогла у скликанню англьо-американсько-советської конференції як найшвидше для складення післявоєнного пляну акції всіх трьох держав. Колиб усі ті три держави не мали спільного пляну, тоді, на думку Клакстона, одна група буде виграватн Німеччину проти другої і знову почнеться політика замирення („апізмент"). З інших справ порушив Клакстон такі: Вступлення Канади до Пан-американського Союзу; спільна оборона Канади й Стейтів; знесення законних обмежень для товарообміну Стейтів і Канади.

ПАПА ДОМАГАЄТЬСЯ МИРА ДЛЯ СВІТУ Й ЩЕДРОСТИ ДЛЯ ПЕРЕМОЖЕНИХ

ЛОНДОН. — З нагоди закінчення чотирьох літ війни виголосив папа 15-мінутову промову по радіо до цілого світу. У промові папа домагається від могутніх провідників народів, щоб вони заключили мир у наступному, пятому році війни і щоб переможці були щедрими для переможених. Особливу увагу звернув папа проти поширювання ненависти, як головного чинника війни.

Розріз між „польськими іміґрантами" в Москві й Лондоні

МОСКВА. — Закроюється чим далі тим більша прірва між тими польськими представництвами, що тепер на овиді поза границями Польщі. Є ними в першу чергу польський уряд на вигнанню, що перебуває в Лондоні, визнаний формально Аліянтами, включно з Советами, не зважаючи на те, що фактично советсько-польські дипльоматичні відносини властиво зірвані. Для Англії та Злучених Держав цей польський уряд є отже властивим представником Польщі. Та інакше мається справа в Советах. Там, як відомо, організується польська армія і польський комітет, що хоч формально не є визнаний навіть самими Советами за польський уряд, але з яким Совети поводяться як з правдивим урядом, вживаючи його та видаваної ним ґазети „Вольна Польска" для підривання авторитету польського уряду в Лондоні в першу чергу в самій Польщі, серед польського підпілля, а далі теж і на міжнародному ґрунті. Яку вагу хочуть Совети надати ось тій групі й комуністичній польській ґазеті, видно хочби з цього, що офіційна московська „Правда" покликується отсе на „Вольну Польску", кажучи, що отсе „вільні поляки" домагаються від Англії та Злучених Держав негайного отворення „другого фронту" на заході, як теж, що вони є проти тих польських плянів, що то задумують будувати по війні конфедерацію з східно-европейських держав. Ще далі пише „Правда", що ті „вільні поляки" дають нагану „польським іміґрантським колам в Лондоні", що вони забули за „польські національні інтереси" і не настають на „другий фронт". Ось ті поляки, що опинились в Москві властиво навіть згадувати не хочуть про якийсь польський уряд в Лондоні, бо видно, що самі себе за такий мають, а тільки відносяться до тих, що є урядом в Лондоні, як до „польських іміґрантів", що опинились в Англії. Є це теж відповідь на те, що підняла польська урядова преса в Лондоні, пишучи про федерацію держав, що є між Балтиком та Чорним, Адрійським і Еґейським морем. „Вільні поляки" з Москви дорікають ще „польським іміґрантам" у Лондоні такою мовою, що кажуть, що їхнє недбання про „другий фронт" коштує кожного дня сотні а то й тисячі польських жертв у Польщі.

ОСТЕРІГАЄ АЛІЯНТІВ ПЕРЕД ДАЛЬШИМИ ВОЄННИМИ ТРУДНОЩАМИ

НЮ ЙОРК. — Воєнний знавець, Генсон В. Болдвин, що пише кожного дня про події на різних фронтах, стверджує, що Аліянти можуть похвалитись тепер дуже поважними воєнними здобутками. Та заразом звертає увагу на те, що в будучих операціях не так то легко буде Аліянтам вдержувати ось ту чисельну і матеріяльну перевагу, яку вони тепер мали. Він заповідає, що прийдеться тепер поносити більші жертви. І прийдеться довше воювати, заки здобудемо нові позиції, не зважаючи на найкращу нашу стратегію. Звертає увагу на певні помилки, які пороблено на Алевтських островах, а теж і в Сицилії, які не повинні повторитись, бо вже маємо досвід, як і що треба в певних випадках робити.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ЗАВЕЛИКОГО РЕНТУ НА ПОМЕШКАННЯ. — Це мешканці одного з апартаментових домів у Брукліні, що пікетують їх на знак протесту проти підвишки ренту та відмови власників домів малювати і направляти кімнати.

ЦІЛИЙ БЕРЛІН У ПОЛУМЯХ НАСЛІДКОМ НОВОГО АЛІЯНТСЬКОГО БОМБАРДОВАННЯ

ЛОНДОН. — Аліянти пригадали Німеччині націстівські бомбардовання безборонних міст, що ділялись тому чотири роки, тим, що счинили новий великанський налет на Берлін, осідок націстівської влади. Літаки спадали низько, бо була мряка, а летуни хотіли завдати німецькій столиці якнайбільше шкоди. Та через те треба було понести і поважну втрату, бо не вернуло 48 аліянтських літаків. І тяжко точно означити шкоду, теж через мряку. Але яка вона велика, можна пізнати з цього одного, що вигляддало по тім бомбардованню, начеб ціле місто було в огні. Теж знищено поважне число німецьких бойовиків, бо німецька оборона була чисельна і завзята. Для аліянтських летунів і отсей повітряний рейд був нічим іншим, а тільки „рутиновим". Та для Берліна це означало 77 налетів, з тим, що те останнє бомбардовання було найтяжчим. З числа літаків, що перелітали Англійський канал в напрямі на Берлін, пізнають, що тим разом скинено на Берлін ще більше тон бомб, як у дні 23. серпня, коли скинено 1,700 тон вибухового матеріялу, та коли то аліянти втратили 58 бомберів.

ҐРАНДІ МАЄ БУТИ В ДОРОЗІ ДО ВАШИНҐТОНУ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — В шведській пресі подано новинку, одержану з міста Ціріх в Швайцарії, яка розголошує, що ґр. Діно Ґранді, бувший італійський амбасадор до Лондону, має бути в дорозі до Вашинґтону для мирових переговорів Італії з Аліянтами. Чи це правда, ніхто не знає, бо нема ніякого іншого потвердження цеї вістки.

ГЕС УМОВО ХОРИЙ І ДАЛІ ДЕРЖИТЬ З ГІТЛЕРОМ

ЛОНДОН. — Лондон Дейлі Мейл розписується знов про Рудольфа Геса, колишнього любимця Гітлера, що то був полетів до Англії, думаючи, що там застане повно квізлінґів, що захочуть з ним переговорювати про замирення Німеччини з Англією. Геса не взяли в Англії поважно і засадили до табору інтернованих чи полонених. Тепер згаданий часопис пише про нього як хвору людину, що терпить на переслідовчу манію. Каже, що він далі вірний Гітлерови. А від часу німецької поразки в Тунісі, в Північній Африці, цілком не слухає через радіо воєнних новин. Тепер він находиться у військовім шпиталі для нервово хворих під доглядом специялістів.

ДВАНАДЦЯТЬ МІЛІОНІВ ОЖИДАЮТЬ ІНВАЗІЇ.

ЛОНДОН. — Уряди тих держав, що стали тому чотири роки жертвами націстівської окупації, святкували вступлення у пятий рік війни, між іншим, і в такий спосіб, що заповіли, що у всіх тих краях є підпольна армія з 12,000,000 людей, готових до бою з Гітлером і націстами, як тільки Аліянти дадуть знак, розпочинаючи інвазію Европи.

ВИЯВИЛИ В СЕРПНІ НАЙБІЛЬШУ АКТИВНІСТЬ.

ЛОНДОН. — З неповних ще обрахунків пізнати, що Восьма Повітряна Сила Злучених Держав відбула в серпні найбільше повітряних рейдів, в порівнанню з іншими місяцями.

БОМБАРДУВАЛИ ПІЗУ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ. — Американські Літаючі Фортеці відбули з Північної Африки лет, довгий на 1,000 миль, щоби бомбардувати летунські поля і фабрику летунського знаряддя в Пізі, в Італії. Менші бомбери нищили залізничі шляхи в різних місцевостях полудневої Італії. Крім того два британські воєнні кораблі обстрілювали береги Калебрії.

НА ШЛЯХУ ДО ТОКІО.

ВАШИНҐТОН. — Комунікат маринарки дає до пізнання, що атаковано з американського літаконосця Маркус Айленд, що є в руках японців. Про те саме говорить і японське радіо, хоч властиво вашинґтонське звідомлення появилось допіро тоді, як про цей рейд згадало японське радіо. Японці кажуть, що атакувала велика американська морська сила. Згаданий острів є віддалений на 1,200 миль від Токія, а 900 миль на північний захід від Вейк Айленд, себто є він положений на шляху до Токія. Остров є сильною японською позицією в середущім Пацифіку, не атакованою від 4. березня 1942. Як з японської новинки, так і з вашинґтонського комунікату годі пізнати, чи мається тут до діла з більшою морською воєнною операцією. Тільки з японського радія можна було вчути, що японці тим стурбовані. Зови американська команда держиться тої засади, що в часі таких операцій майже не проголошує комунікатів, а як їх проголошує, то вони дуже скупі й передають тільки те, що вже ворог проголосив.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Вільна земля Канади...

Такими словами висказався президент Рузвелт про Канаду. До цього, як теж і до того, що отсе перший раз президент Злучених Держав виступив на канадійській землі як урядова особа, і то ще з нагоди такої важної історичної події як Квебекська Конференція, привязують назагал особливе значіння. Тільки це значіння не є в тому, щоби Злучені Держави мали якісь таємні пляни, якусь імперіялістичну задуму супроти свого „меншого брата", чи „слабшого сусіда", якого требаб сильнішому „охороняти", чи може його „визволяти". Ні. Цього не було й нема. Президент Рузвелт, як кажуть, дав тільки своїм поведенням і своїми висловами про „вільну землю Канади" вираз тому, що Канада є дійсно вільною, є дійсно незалежною, та що є теж і рівним партнером у тих переговорах, що велися на канадійській землі. А далі, що вона є і самостійним членом Обєднаних Держав.

А якжеж це, спитав би дехто, таж в Канаді урядує заступник анґлійського короля! Таж Канада входить у склад Бритійського „Камонвелт"!

Так, це правда, але й правда те, що вона є дійсно свобідною і незалежною, що може висилати своїх послів до різних країв, що може свобідно приймати голови чужих держав, чи чужих міністрів. І правда це, що цього всього ніхто їй не мішає. І тому власне, що воно так є, Канада помагає у цій війні Анґлії більше, якби можливо помагала, колиб вона була підвладною, колиб була змушена давати те, що їй хтось приказує, чи на неї примусово накладає.

Ось такий є вислід мудрої розвязки відносин між „рідними" братами, бож так є, що в Канаді більшість населення є анґльо-саксонського походження, що звязане з Анґлією сильним вузлом крови і спільної культури.

Коли таке бачить і над таким застановляється людина, що є з української крови, то мимоволі приходять їй на думку відносини на тих землях, звідки походить її рід. Вона має перед очима Західну Україну, країну, що мала донедавна стільки жителів, що їх має тепер Канада, та де український нарід творив більшість. А які відносини створила там Польща?

Або погляньмо на той „Камонвелт", що його створила Росія. Правда, теж і там витають прислужники Росії „вільну землю України", а якаж у тій Україні воля, свобода і незалежність, коли порівнати становище України в СССР до становища Канади в британськім „буржуазнім Камонвелт", створеним „капіталістами"? Бо тільки уявім собі, що ось сама Україна висилає кудись своїх послів, чи сама приймає висланців чужих держав, принаймні так, як це було колись навіть за царату, в початках союзу Хмельницького з Росією. І де був, чи де є, український Мекензі Кінґ в „квітучій Радянській Україні"? І де є та влада в Україні, до якої приїзджалиб найвищі достойники в ґості, а не так, щоби вона їздила раз-у-раз „ізвенятись" до Москви, шапкуючи і тремтячи навіть за своє особисте життя, за свою власну голову.

За щиру виміну гадок

Остання промова британського премієра, Винстона Чорчила, не мала так само нічого „сензаційного", як і той урядовий комунікат, що його проголошено в звязку з Квебекською Конференцією. Але чи такі сензації потрібні? Особливо, коли сказно ясно, щоби трохи підождати, а надійдуть сензації з фронтів?

Так є в цій промові деякі дуже важні місця, що вказують на те, як розвинуться дальші політичні події. Вони відносяться у першу чергу до відносин між Злученими Державами і Великою Британією та Советським Союзом, себто до того, як їм трьом треба вирішити важні політичні проблєми, в Европі й світі, які заважують на тому, чи буде по вигрі Аліянтів справжнє світове замирення.

Чорчил заявив виразно, що Америка та Анґлія не мають у своїх політичних плянах нічого такого, з чим вони хотілиб критися, щоб вони хотіли затаїти. Вони можуть усі свої пляни представити Советам, чи там Сталінови, в дуже простий і щирий спосіб. Що далі: президент Рузвелт та Чорчил навіть погодились, щоби спершу зійшлися міністри закордонних справ Злучених Держав, Великої Британії та СССР і обговорили різні політичні проблєми, щодо яких требаб дійти до порозуміння і згоди. Вони виразно кажуть, що Совети теж малиб можність сказати своє слово й щодо політики на Середземному морі, бо й там треба поступати згідно.

Ось це означає, що властиво Анґлія і Америка згідні, щоб у всіх світових справах поступати згідно, себто в порозумінню і за згодою Советів. Вони теж за те, що коли ті проблєми обговорять на будучій конференції міністри закордонних справ ось тих держав, чи їхні відпоручники, то щоби пізніше таки відбулась ще одна політична конференція з Сталіном, щоб обмінятись думками ще й з ним самим особисто. А говориться тут про політичні розмови головно тому, що Чорчил певний, що те, що незабаром буде діятись на фронтах, цілком певно вдоволить Росію і Сталіна.

Не знати тепер, як до цього поставиться Сталін. З советської преси виходить, що Совети згідні з тим, щоби така конференція відбулась. Іде тільки про те, чи і Совети представлятимуть так „щиро" і „отверто" свої політичні задуми, як це задумують робити Америка і Анґлія. А далі, якщо з обидвох боків виявиться ось така справжня щирість, то який буде з цього вислід.

Про те все завчасно говорити і писати. Приходиться тільки ствердити, що таки повинно прийти до такої „щирої виміни думок", бо і те вже буде поступом, коли всі ці речі будуть ясно виложені на стіл. Наразі так є, що багато дечого люди догадуються, особливо, коли іде про порядкування східньою і середущою Европою. А так знатимуть правду.

Проф. Микола Чубатий.

Микола Макіявелі, батько неморальної політики

Італія з початку 16-го століття та Микола Макіявелі.

Чотириста пятьдесять літ тому Італія була пошматована між різних займанців, як українська земля по першій світовій війні. Над італійським народом зі славною та великою минувшиною панували німці, французи та еспанці. Кожний окупант оправдував своє насильницьке панування якимсь правом. Один правом леґальної спадщина, другий історичними правами, німці таки прямо переконували італійців, що перебувати в ярмі є найкращим інтересом італійського народу, та що на цісаря чужої північної нації треба італійцям постійно дивитися як на старшого брата, на ясне сонічко, та ще хвалити його за окупацію полудневої сонячної Льомбардії.

Володіння окупантів звихнуло багатьом італійцям хребти, багато кондотієрів, себто талановитих полководців італійського походження стояло на службі північного цісаря та захвалювало землякам, що нема то життя Італії як під чужим володінням. Саме у такий час появився у квітучім місті — републиці, у Фльоренції, Микола Макіявелі, що болів цілим серцем, що його країна Італія в пониженні, що нащадки колись великого римського народу терплять панування варвар над собою. Він ясно проникнув, що всякі претенсії чужинців до італійської землі, оперті на брехні та облуді, вважаючи, що природним правом для італійського народу є — бути вільним та зєдиненим.

Розважаючи способи, як дійти до добуття волі своїй пошматованій батьківщині, Микола Макіявелі дійшов до переконання, що волі Італії не принесе покликування на справедливість, на етику чи милосердя. Він бачив довкруги, як окупанти Італії поступають облудно, неетично та по насильницьки, щоб утримати панування чужинців над італійським народом. Тому думав, що й італійському народови треба поступати так само, щоб визволитися.

Микола Макіявелі, сам історик та дослідник старини Італії, на правдивість своїх поглядів міг навести десятки прикладів. Щоби дати своїм збаламученим та заголюканим чужинецьким пануванням землякам ясний образ, якими шляхами Італія може стати зєдинено та незалежною країною, написав твір „Князь", як підручник політичного поступовання італійців, самостійників.

Князь - визвольник в уяві Миколи Макіявеля.

Твір Макіявеля „Князь" це властиво його власна характеристика, як має на його погляд, виглядати та як має поступати майбутний провідник італійського народу в його визвольній боротьбі. Основною думкою Миколи Макіявеля є погляд, що майбутній провідник італійського народу, князь-монарх, мусить бути людиною сильного характеру, сміливим та відважним. Так як займанці італійської землі поступали жорстоко та немилосердно з підбитим італійським народом, таким самим мусить бути і майбутній провідник-визвольник італійського народу. І як окупанти, так і він не повинен вагатися вживати жорстокости та насилля, бо, мовляв, і найстрашнішу жорстокість і насильство похвалять люди як великий історичний осяг, коли тільки той насильник вийде вкінці горою, стане переможцем. Історія наклеймує як злочинця тільки такого жорстокого провідника-князя, якому не вдалося вийти переможцем. Навпаки може володар держави збудувати свою силу на стосах і міліонах трупів, але коли йому голови не скрутять, історія стане славити його як героя, як такого, що довершив історичних діл. Тому не етичність, не безсторонну вартість вчинків володаря історія судитиме. Історія питатиме тільки, чи вони були вдачні чи невдачні. Іншими словами, політик, політичний провідник, володар може собі у приватному життю бути справедливим, милосердним, чеснотливим, одначе як політичний провідник він може бути неморальним, неетичним, несправедливим. Важне тільки, щоб він був удачником, щой його пляни удалися. Ось така наука виходить з книжки Макіявеля „Князь".

Чи Микола Макіявелі був сам дійсно таким неетичним? Може й не був таким, бо в іншім розділі він виправдується, чому князь-визвольник мусить так поступати. Пише, що його до такого поступовання приневолює ціле окруження неморальних та лихих насильників. „Бути добрим серед лихих та насильників — пише він — значить згинути, отже робім так, щоб не згинути!"

Як повинен поступати князь-провідник, щоб вийти переможцем?

Щоби вийти переможцем князь-провідник італійського народу мусить бути сильним як лев та хитрим як лис, пише Макіявелі. Коли треба вжити сили, то не треба вагатися, хочби це навіть після правил життя приватної людини було на сто відсотків неетичним. Треба бути хитрим як лис, отже можна послугуватися неправдою, брехнею та обчерненням, якщо вони ведуть до цілі.

Макіявелі одначе виразно підкреслює, що можна неправдою та брехнею послугуватися тільки тоді, коли вона веде до цілі. Коли брехня буде викрита, то такий провідник буде засуджений на вічну ганьбу як брехун, й то не тому, що він брехун, а тільки тому, що йому брехня не вдалася. Князь провідник мусить проте мати немов два обличчя: одно обличчя назовні, для товпи-маси, друге обличчя дійсне, для себе. Горе тому провідникови, якого маса розоблечить, що він брехун та облудник; масу треба ошукувати. Перед очима маси треба ставити гарні взнеслі засади, треба деклямувати про найбільше взнеслі ідеали, а робити можна зовсім навпаки, тільки Боже борони, щоб ця маса не відкрила цього дволичного поступовання. Важне, щоб світ немов не вхопив провідника за руки та не притримав його на очевидній брехні.

Таке поступовання Макіявелі прямо вкладає в обовязок майбутнього князя-визвольника. Як що в нього нема гарту волі та сили духа так поступати, — каже Макіявелі — коли його гризе сумління та наклонює поступати таки етично, так, як поступається у приватному житті, то це тільки доказ, що це не є той вимріяний кандидат на князя-визвольника італійського народу. Він до тої ролі не надається.

Облудники осуджують облудника.

Як виходить зі сказаного сам Микола Макіявелі, автор ось тих вказівок для політика-дипльомата, наділі в душі не годився з таким поступованням, а вважав його тільки конечністю для вищого добра, для визволення поневоленого італійського народу спід ярма насильників - окупантів. Іншими словами, він уважав, що всі середники є добрі, що ведуть до доброї цілі, або що добра ціль освячує всі способи, навіть найбільше неетичні; Макіявелі хотів тільки зброю поневоленого народу достосувати до зброї, якою воює сильний та насильник.

Та цікаве тут те, що не хто другий, а передовсім таки самі насильники накинулися перші на Макіявеля та осудили його твір як початок неморальности у політиці. Слово „макіявелізм" ввійшло у словник всіх мов на означення облудного, підступного, неетичного поступовання в політичному житті. Макіявеля, представника поневоленого народу, осудили найгірше найбільші гнобителі інших народів. Відомий пруський король, Фридрих II. творець новочасного прусацтва та найкращий виразник завойовницького ґерманського духа, написав твір „Антимакіявелі", в якому не лишив сухого місця на старім небіщику, себто італійськім історику Макіявелім. Замітне й те, що цей сам Фридрих II. став теж найбільше улюбленою історичною фіґурою — для Гітлера. Коли Гітлер добув владу над Німеччиною, зараз наступного дня поїхав до Потсдаму зложити вінець на гробі Фридриха II. А Фридрих II. в найбільше макіявельський спосіб сам змовлявся проти всіх сусідів заколочуючи спокій в Европі при кінці 18-го століття. І саме така лютина пише твір проти Макіявеля.

Макіявелізм досі засадою поступовання у міжнародній політиці.

Політичні засади поступовання накреслені Макіявелім, назагал таки були практичною засадою поступовання у міжнародньому життю. Назовні, для замилення публичної опінії, всі осуджують думки Макіявеля, як і макіявелізм у міжнародньому життї, але в практиці маємо таких, що поступають інакше. Для публичної опінії, для маси у многих політиків на устах є взнеслі засади міжнародного братерства, справедливости, волі, а наділі є тільки охота поневолювати народи, чи укріпити насильницьке панування над іншими. Діється це у тайних міжнародних умовах, у закамарках дипльоматичних кабінетів. Говориться нераз про визволення народу, а думається про його поневолення та винищення.

Посів макіявелізму у міжнародній політиці.

Першу пробу усунути з міжнародньої політики макіявелізм зробив не хто другий, тільки близький нам американський ідеаліст, президент Вилсон. Відомо, що між його історичними 14 точками була і така, що говорила також про усунення тайної дипльоматії з міжнародного життя. Він домагався, щоб усі міжнародні умови були тільки явні, щоби заборонити додавати до міжнародних трактатів якісь тайні додатки, з якими дипльомати немов встидалися вийти перед світ, перед громадську опінію, бо вони були оперті на цинізмі і несправедливости. Що сталося з цим

(Докінчення на стороні 3-ій)

ІВАН ФРАНКО

Борислав Сміється

(Повість)

30)

Розповідав один ріпник, знайомий тої жінки, що ходила з дитиною до попа, щоб охрестив, але піп не хотів охрестити, поки не покаже батька дитини. Тоді жінка кинула дитину в яму, а сама пішла до громадського уряду, кричачи, щоб її зараз вішали, бо довше жити не хоче. Що з нею сталося, Матій не знав.

І далі пішли оповідання, одностайні своєю ваготою й оглушуючі своєю кричучою несправедливістю. І за кожним розказаним фактом оповідач зупинявся, ждучи, поки карбовий Деркач не закарбує на палиці, щоб „кожному віддано було повною мірою". Декотрі побратими говорили з таким супокійним, рівнодушним, майже мертвим виразом лиця, що вже сам їх голос, сам вираз лиця був свого рода важким фактом, гідним закарбування на імя загальносуспільної кривди та гніву. Інші розпалювалися, говорячи, проклинали гнобителів і домагалися швидкої для них кари. Але найбільше зворушило всіх оповідання молодого нарубка, Прийдеволі. Коли прийшла на нього черга, — він був наймолодший, то й черга на нього прийшла на самім останку, — він вибухнув довго здержуваним плачем і, заламуючи сильні руки, виступив насеред хати.

— Перед Богом святим і перед вами, побратими мої, жалуюся на своє горе! На свою страшну кривду!... Осиротили мене на ввесь вік... відобрали останнє і потоптали ногами, і то так собі, для забавки!... Ох, Боже, Боже, і Ти глядиш на все те і ще можеш терпіти?... Але ні, Ти терпи собі, я не можу, я не буду!... Побратими, товариші милі, радьте, що мені діяти, як мститися!? Все зроблю, на все відважуся, тільки не кажіть чекати, бійтеся Бога, не кажіть чекати!...

Він замовк, хлипаючи, мов мала дитина. По хвилі почав спокійнішим уже голосом:

— Ви знаєте, який я круглий сирота на світі, в якій біді та нужді зійшли мої молоді літа, поки нещастя не загнало мене сюди до цього проклятого пекла. Але вся біда і нужда, всі нещастя нічим були для мене, поки була хоч одна людина, котра вміла мене потішити, розрадити, приголубити, котра віддалаб була своє життя за мене... котра любила мене!... І тої єдиної поратівлі позавидували мені вороги!... Послухайте, що зробили. Ви знаєте, вона для мене покинула свою хату, свою стару матір і прийшла сюди, до Борислава, щоби бути разом зі мною. Ми жили разом от уже півроку. Вона працювала при маґазині того багача Ґолдкремера. На своє лихо сподобалася там усім тим псам, що її видали. А там їх є до вітра: касієр, молодий Шмулько Блютіґель, надзорець також молодий, далі ще якісь там капцани, Бог би їм поразив!... Почали вони до неї налазити, не давати їй спокою. Раз, другий вона відправила їх чемно, а далі, коли Блютіґель застав її якось саму в присінку маґазину і, осмілений, почав дуже вже до неї заскакувати, вона, небагато думавши, відвернула руку і так тарахнула поміж вуха, що йому аж ротом і носом кров бризнула і сам, як тика, покотився між бочки. Що ми того вечора насміялися з влізливого панка, коли вона розповіла цілу ту річ. Але ми завчасно сміялися. Панок розлютувався і змовився з іншими пімститися на ній. Приходиться позавчора виплата; приходжу я вечором додому, нема моєї Варки. Сів я під вікно, чекаю-виглядаю, а самому коло серця щось, мов гадина, лежить. Ба вже стемнілося, нема Варки. Закинув я петек на плечі, вийшов на вулицю, шукаю Варки. Нема. Розпитую я робітниць, що разом з нею були при виплаті; кажуть, що лишили її там, що, певно, їй виплачували наостанку. Тьохнуло мене щось коло серця, біжу до канцелярії, позамикано, а у вікнах світиться. Калатаю, не доказатаюся, а далі гадаю собі: агій, та чого я тут калатаю, чень же тут її нема? Може, вона вже красно дома, чекає на мене. Біжу додому, нема. Біжу знов вулицями, забіг по всіх знайомих, по всіх шинках, де ми часом, з роботи йдучи, вступаємо перекусити дещо або оселедця купити, її нема. Всіх питаю, чи не видів хто Варки, ніхто не видів. Як камінь у воду, пропала Варка. Лечу я знов під канцелярію, так мене щось і тягне туди. Гадаю по дорозі: висаджу двері, а мушу дізнатися, що з нею сталося, де вона. Але скоро я там, десь ураз вся сміліcть пропала. Став, дивлюся: у вікнах блищиться, але вікна позаслонювані, не видко нічого, тільки тіні якісь мелькають. Ні, гадаю собі, вона тут мусить бути, тут мусить бути, бо деж би інде була? А тут знов і сам собі не вірю, бо щож вона тут робила би? Прийшла мені на думку історія з панком Блютіґлем; я ввесь задріжав, одеревів. І що вже вмовляю себе, що це все байка, жарт, пустота; ні, щось, немов рукою, держить мене під вікном тої проклятої канцелярії. Не піду вже нікуди, гадаю собі, буду тут ждати, доки світло не погасне, чи прожду й до рана. Сів я на якусь бочку під самою стіною просто вікна, сиджу, а тут мною аж теліпає, немов зимниця[35] яка. Слухаю-наслухую. Там чути: десь у шинку ріпники хриплими голосами пісні доспівують, там знов пси гавкають, спід Діла, від церкви, долітає, мов зойк конаючого, сторожеве „острожно з огнем!" Аж ось чую, в канцелярії якийсь реґіт, зашваркотіли пани, пізнав я голос Блютіґля, голос наставника. Далі загепалося щось, немов об стіни розбиваються, знов реґіт, знов вшаркіт, — і тиша. Господи, кожний голосок різав мене в саме серце, мов гострий ніж...

[35] Зимниця — гарячка.

(Дальше буде).

РАДИ ДЛЯ БАТЬКІВ

Ось кілька перестopoг:

1) Не давайте дитині ніколи всього, що тільки захоче, особливо як довго плаче і кричить, бо защипите в ній таку впертість при її забаганках і примхах, що дитина стане тягарем собі та іншим.

2) Не показуйте ніколи дітям, що ви щодо їх виховання дуже ріжнитеся. Батько нехай не говорить про маму без пошани, а мати нехай не змальовує батька як чоловіка без серця, тирана тощо. Бо інакше діждетеся напевно, що діти не будуть мати для вас найменшого поважання і любови.

3) Навчайте дітей змалку молитви й побожности. Не говоріть при дітях неправди, не кленіть і не прозивайте інших.

4) Не годиться, щоб діти були свідками непорозумінь і спорів між батьком і матірю. Не беріть їх на судів, аби рішали між вами, бо діждетеся з них на пізніші роки таких немилосерних суддів, що гірко цього пожалуєте.

5) Не поступайте так, щоб дитина мала якнайліпше переконання про себе. Не захоплюйтеся занадто над її мудрістю, талантом і хистом — у дівчат над їх красою — бо виховаєте собі з тих „чудесних дітей" таких дивоглядів, що згори, гордо дивитимуться на своїх товаришів, а пізніше і на вас самих, а з доньок діждетеся заздрих цяць.

6) Не дозволяйте дітям читати без розбору все, що їм попаде в руки, бо введете в їх серця і голови хаос і всяку нечисть.

7) Мати нехай не строїться при доньках та нехай не говорить з ними про строї, вибагливі моди, та про те, чим і як можна найбільше приподобатися, бо навчить своїх доньок порожнечі, змисловости, залицяння; звідсіля вже недалека дорога до розпусти.

8) Не давайте дітям багато грошей на дурниці, а коли даєте, то стежіть, на що їх видають. Бо інакше легко навикнуть до розстратности і переймуться засадою, що на тім світі щастя без грошей нема.

9) В картані дітей не будьте легкодушно лагідні. Коли дитина говорить неправду, занедбує молитву, уживає грубих слів, не ставиться до вас з належитою пошаною, не дивіться на те все крізь пальці. Але як зіб'є нехотячи горнець, тарілку або склянку, не карайте її за гостро, аби дитина не переконалася, що властиво лиш ті промахи мають якесь значіння, що потягають за собою матеріяльну шкоду, а на інші можна махнути рукою.

10) Не говоріть при дітях з легковаженням про їх учителів і зверхників, бо ваші уваги перебільшені і несправедливі, розвинуть у дітей нахил усе критикувати, на все нарікати, себе вважати чимось надзвичайним і дармувати.

ЛЮДИ У ГІПНОЗІ

Хочемо оповісти один цікавий, характеристичний приклад з гіпнотичного стану, але раніше мусимо подати кілька фахових пояснень.

Слово „гіпнотизм" походить від грецького слова „гіпнос" — „сон". Гіпноза це штучний сон, спричинений у людини силою волі іншої людини, т. зв. гіпнотизера, відповідними способами, коли довго вдивляється, повторює деякі рухи або вмовляє (суггестія) у людину. Можна теж загіпнотезувати себе самого, зосередивши увагу тільки на один предмет. У стані гіпнози змінена свідомість загіпнотизованої людини піддається гіпнотизерові так сильно, що загіпнотизований несвідомо виконує сліпо волю гіпнотизера навіть пізніше, коли вже прокинеться.

Загіпнотизована особа западає у штучний сон. Вона може бачити, чути, нюхати, але не здає собі справи з того стану. Фізичні стани приємности або болю може гіпнотизер перенести на особу в гіпнозі.

Зміни в тілі від чужої волі.

Гіпноза має вплив на обіг крови й ділання серця. Гіпнотизер може приспішити або звільнити биття серця, спричинити сильний наплив крови у якомусь місці тіла. Один лікар нарисував кінцем футерала від штилету прізвище моряка на обох його раменах, — відтак до загіпнотизованого сказав: „Сьогодні в четвертій годині заснеш і піде тобі кров з рамени по лініях, які я раніше закреслив, а твоє прізвище буде виписане на твоїх раменах крівавими буквами". І справді в четвертій годині пополудни заснув цей моряк гіпнотичним сном, на лівому його рамени почали виступати випуклі й сильно зачервонені букви, а на багатьох місцях малі крапельки крови...

Змисли у гіпнозі набирають значно більшої бистроти та вражливости ніж на яві. Загіпнотизований зуміє читати здалека найдрібніше письмо, відчує холод від кусника леду, коли його тримати над головою.

Сила вязів збільшується так, що людина у гіпнозі може проявити зусилля просто надлюдські, навіть при слабому організмі.

Сюди треба зачислити теж суґґестію. Є це вплив гіпнотизера на думки та бажання іншої людини; розбудження у загіпнотизованої особи уявлінь думок і почувань та спонукання її до всяких дій при рівночасному припиненні її самостійної думки й волі. Суґґестії вживається з успіхом при лікуванні нервово-хорих, головно істериків.

Гіпнотизер може спаралізувати загіпнотизованому ціле тіло або якусь частину. Цього роду жалюгідна людина дубіє, наче спаралізована, на цілому тілі або лиш частинно і при всіх зусиллях лишається непорушна так довго, аж доки гіпнотизер не відкличе свого наказу.

Гіпноза лікує з успіхом деякі хвороби, напр. параліж, а крім того гіпнози вживають до лікування безсонности, неврастенії, істерії, алькоголізму.

Сила музики для особи у гіпнозі.

В ателіє славного паризького різьбаря Родена виступала 1903 р. одна пані, що танцювала у сні. Ця пані, яку назвали Магдалиною (бо не хотіли назвати її правдивим іменем) була заміжна й мала кількa дітей. Вона належала до доброї міщанської родини в Парижі. Коли почала діставати сильні болі голови і ніщо не могло цьому зарадити, тоді вона звернулася за порадою до т. зв. магнетичної школи. Один із професорів О. Манен спробував снодійної методи. По чотирьох засіданнях удалося професорові загіпнотизувати пацієнтку. Лікування тривало кілька днів, аж одного разу помітив гіпнотизер, що Магдалина реагує на тон підчас вибивання годин годинника. Ця обставина спонукала його до проб і він спробував кілька акордів на фортепіяні. Вплив музики був незвичайно цікавий. Коли дзеніли низькі тони, хмурилося лице хворої, коли звучали високі, вияснювалося воно з утіхою. Одну мелодію переспівано, а міни і жести Магдалини були наче поясненням значіння відспіваної пісні. Лікар, розуміється, незвичайно сам здивувався і на другім такім засіданню казав Магдалину кінематографічно зняти. Різьбар Роден забажав побачити цей феномен і на його просьбу відбулося засідання в його ателіє. Магдалина появилася в довгім римськім строю і сіла. Магнетизер кількома рухами загіпнотизував її, Магдалина спала з широко відкритими очима, а руки звисали долі; по перших акордах встала і рівночасно із звуками граного на фортепіяні похоронного маршу Шопена ціле її тіло почало тремтіти, а на лиці проявлялися на переміну біль, смуток, розпука, надія, — словом, вираз лиця відтворював настрій звуків композиції. Коли занімів голос фортепіяну, Магдалина станула мов закаменіла. Магнетизер старався змінити поставу її тіла і вираз лиця, але надаремне. Щойно звуки музики привели її до життя. Коли з фортепіяну поплили акорди еспанського танку, Магдалина почала в такт крутитися. Танок її тривав до кінця гри на фортепіяні. Прокинувшись вона зовсім не памятала, що з нею за той час діялося, а коли їй оповіли про те, вона дуже була здивована.

о. С. К.

НІМЦІ РОЗСТРІЛЯЛИ ПЯТЬ ПОЛЯКІВ

СТОКГОЛЬМ (ОНА). — Напсівша до Швеції німецька преса принесла вістку, що німецький суд в Вроцлавку засудив пять польських селян на кару смерти. Поліція доказувала, що вони переховували в себе більшу кількість хліба й торгували кіньми.

ПОЛЯКИ ВІДКЛАДАЮТЬ ВИБОРИ.

(ОНА). — Півофіційний орган польського уряду в Лондоні, „Дзєннік Польскі", написав недавно передову статтю, в якій заповідає, що повернувши з Англії до Польщі, польське правительство не буде в силі перевести виборів, бо матиме важніші справи до полагодження. Тому „Дзєннік Польскі" радить полякам не надіятися на вибори, а думати над тим, якби побільшити число членів польської народної ради, яка малаб правити Польщею підчас війни з другим ворогом.

Знавці польських справ в Лондоні догадуються, що поляки мають на увазі Совєтський Союз, де формується польське військо. Лондонські поляки дивляться на польське військо в Совєтах з недовірям і думають, що як Польща буде звільнена, то їм прийдеться з ним воювати.

В МІСІЇ ЗАКЛЮЧИТИ МИР. — Це бувший італійський амбасадор до Англії, Діно Ґранді, що має находитись тепер в Лісбоні для переговорів з бритійськими представниками в справі замирення Італії з Аліянтами.

Здібний лікар.

В Китаю є такий закон, що на його підставі кожний лікар, якому умре пацієнт, мусить на дверях своєї канцелярії засвітити світло.

Один китаєць мав хору жінку. З нею їздив від одного лікаря до другого, шукаючи такого, щоб у нього було найменше ліхтарок. Врешті знайшов такого, що в нього було тільки пять червоних ліхтарень. Китаєць задзвонив до нього, розговорився з ним і поїхав разом із ним до хорої.

По дорозі китаєць зложив лікареві побажання з приводу такого малого числа ліхтарень на його дверях.

— Нічого дивного! — сказав лікар — я тільки що від тижня розпочав свою лікарську практику!

ПІДПИРАЙТЕ БІЗНЕСМЕНІВ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ", А ТИМСАМИМ ПІДІПРЕТЕ „СВОБОДУ".

Микола Макіявелі, батько неморальної політики

(Докінчення зо сторони 2-гої)

домаганням през. Вилсона, відоме; його злегковажило людство, так само, як і цю точку през. Вилсона, що говорила про право кожного народу на самовизначення. Що сталося по тім теж відоме. Тут можнаб дійсно повторити за Шевченком: „А що вродить, побачите, яке буде живо".

Цей посів обновленої тайної дипльоматії та макіявелізму у міжнароднім життю вже дав живо та ще й яке обильне живо — теперішню світову війну. І таке живо буде давати тайна дипльоматія та макіявелізм у міжнародній політиці так довго, поки таки не запанують засади етики та справедливости у життю поміж народами та державами.

Як довго насильство та винищування людей міліонами в міжнароднім житті, деб воно не було, буде не тільки толероване, не тільки укриване, але ще й підноснне до взору, по якім має розвиватися людство, все буде повторюватися те саме живо, що його нині збираєм.

Як довго звичайний насильник буде виступати в ролі організатор нового кращого та демократичного світа, так довго вийде те саме живо: нещастя та різня народів. Віримо, що людство йде наперед. І піде наперед теж в очищенню міжнародного життя з тайної дипльоматії, торговання народами, з макіявелізму. Сповнити цю місію в житті народів таки в силі тільки Америка, що раз-у-раз повертає до ідеалізму великих президентів Линколна та Вилсона, як до одиноко правильної дороги у міжнародньому житті.

Макіявелі в однім мигився. Поконаний та підбитий нарід не може послугуватися цею самою зброєю, що завойовник окупант, бо все вийде побитим. Насильник має більші середники до ведення облудної політики. В тому йому поконаний нарід не дорівнає. Для поневоленого народу найсильнішою зброєю є його священне право до волі, справедливість та етика. Підбитий нарід мусить шукати ось таких сил у міжнародному житті, та на них рахувати. Немає сумніву, що зі сильних сила Америка в першу чергу є представником протимакіявелізму і на неї може рахувати під тим оглядом теж і український нарід.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ЛЮДИНА ТА ПОВІТРЯ

Головною умовою для підтримання життя живих істот і рослин на нашій землі є повітря. Наукові досліди виказали, що людина може прожити без їжі кілька днів чи навіть тижнів, одначе без повітря може прожити тільки кілька хвилин. При цьому велику ролю грає склад повітря, а всякі зміни у ньому відбиваються на стані здоровля людини.

Як подає гігієна, повітря грає у житті людини таку ролю: 1. воно постачає нам кисень, газ, потрібний кожній клітині нашого тіла для спалювання поживи принесеної у крові; 2. випроваджує з організму газуваті продукти, що повстають наслідком життєвих процесів; 3. регулює температуру тіла; 4. посередничить у передачі заразливих недуг.

Процес дихання.

Пройникання повітря углиб людського тіла відбувається диханням; воно рівночасно випроваджує ріжні газові сполуки, що витворюються в органах нашого тіла при розкладі поживи у клітинах і при їх праці над утриманням життя. Дихання полягає на ритмічних рухах грудної клітки, при чому вона раз збільшує свою містоту (вдих), раз зменшує (видих). Повітря, яке вдихаємо попадає в подвійний мішкуватий орган, що займає нутро грудної клітки і зветься легенями. Вони діляться на праве і ліве. Кожний з тих повітряних мішків у дорослої людини завбільшки подовгастого бохонця хліба. Від унутрішніх стін грудної клітки, що утворена з 12 пар ребер і мязів, що виповняють простори між ребрами, є легені відділені вузьким простором, де є розріднене повітря. Цей простір обмежений тонкою болоною, що вистелює унутрішню стіну грудної клітки і легені, і називається олегення (олегочна, плевра). Олегення має на меті охороняти легені, щоб грудна клітка не обтиралася підчас руху легенів.

Легені утворені з безліч маленьких піхурчиків, позлучуваних між собою тоненькими цівочками, що сходяться у щораз грубші цівочки т. зв. озявки (бронхи), а ті у широку повітряну руру, що перебігає через шию, звану дишицею, яка кінчається горлянкою; її легко можна відчути дотикаючи на шиї т. зв. Адамове яблуко.

Повітря та кров.

Коли при вдиху свіже повітря виповнить легені, тоді його кисень входить у нашу кров, пересякаючи через стінки кровяних судин, що находяться в тоненьких стінках піхурчиків легень. Кисень лучиться з кровю, що віддає в заміну до легенів особливий газ званий вугляним квасом або двоокисом вугля, що не тільки непотрібний, але навіть шкідливий для нашого організму. Одначе вдихаючи ми втягаємо в себе оживлений кисень, а вдихаючи викидаємо зі себе отруйний квас.

Доросла людина робить 15 до 20 вдихів та видихів на мінуту; на одну добу вдихує людина яких 8,5 тисяч літрів чистого кисня, а видихує в тому самому часі яких 480 літрів вугляного квасу.

Повітря регулює також температуру нашого тіла через окиснювання вугля, що находиться у складі поживи та тканок нашого тіла; те окиснювання — це ніщо інше як повільне горіння. В той спосіб температура нашого тіла держиться коло 37° Цельзія. При спаді температури, коли повітря стає холодніше, дихання посилюється, а з ним і окиснення частин тіла більшає, при високій температурі повітря, що нас оточує, дихання стає слабше і витворювання тепла в середині організму не відбувається так енергійно, як на холоді.

Декларація прав дитини

Шведська письменниця Еллен Кей правильно назвала XIX. вік століттям дитини. Бо в XIX. столітті людство звернуло пильну увагу на дитину та на закони її фізичного, фізіольогічного і психічного розвитку. Дитина стає предметом докладних наукових дослідів і дбайливої опіки з боку суспільства і держави. Повстає нова галузь науки: педольогія, яка досліджує фізичні, фізіольогічні і психічні окремішности дитини та достосовує до них правила поведінки з дитиною. На допомогу суспільним діячам, психольогам і педагогам стає з кінцем XIX. віку жінка, змобілізована до праці над дитиною жіночим рухом, який від самих початків присвятив пильну увагу справі охорони дітей, як тій ділянці суспільної опіки, що найближча материнським почуванням. Всі питання, звязані з розвитком і плеканням молодого життя, стають на цілому світі осередком громадянської уваги жінок, стають віссю „жіночої політики", в найглибшому значінні цього слова.

Теоретична і практична праця над дитиною, започаткована в минулому столітті, йде в усіх культурних державах світу послідовно і пляново дальше. Фізичний і психічний розвиток дитини в різних періодах життя, дитячі недуги, виховна психольогія, суспільна опіка над дитиною, це сьогодні окремі великі ділянки людського знання і діяльности.

Розвиток дитини поділили на періоди, а з них предметом окремих дослідів зробили перший рік життя, себто вік немовляти, який вимагає виняткової сторожности, раціонального плекання і ніжної опіки. Завдяки окремим законам, гігієнічно-санітарним зарядженням та завдяки суспільній опіці над майбутньою матірю і немовлятем — смертність дітвори зменшилась більше як на половину.

Найкращим висловом гуманости сучасного людства у відношенні до дитини є так звана женевська декларація прав дитини, принята на Міжнародньому Жіночому Конгресі в Газі 1922 р., опісля затверджена Міжнародньою Унією допомоги дітям в 1923 р. в Женеві. Ця Magna Charta дитини написана у своєрідному патосі міжнародніх деклярацій:

„Чоловіки і жінки всіх народів, признаючи, що людство повинно дати все найкраще дитині без огляду на її расу, національність і релігію, стверджують отсим такі обовязки супроти дитини:

I. Кожна дитина має право до повного фізичного і духового розвитку.

II. Голодну дитину треба накормити, хору — плекати; духово недорозвинену — по змозі розвивати; занедбану — спрямовувати на властиву дорогу; сиротою й покиненою дитиною треба заопікуватися.

III. В часах лихоліття дитина перша має право на допомогу.

IV. Кожну дитину треба підготовити до того, щоби вона вміла заробити собі на прожиток та треба їй забезпечити перед усяким визиском.

V. Кожну дитину треба виховати до активної любови ближнього".

ПРИЙМАЄ ВИЗОВ ФОРДА, ХТО З НИХ СИЛЬНІШИЙ. — Дру Персон, років 46, відомий з своєї колюмни, що її подибуємо щодня у різних американських ґазетах, почав фізичні вправи, заки зміриться з старим Фордом, років 80, хто з них сильніший. Персон написав, що американський уряд готов взяти під свій заряд фабрики Форда, бо старий Генрі підупадає на здоровлю. Форд визвав Персона, щоб помірялись, хто з них сильніший.

ЩОБ СПОВНИТИ ЯК СЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ!

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

ТАРЗАН, ч. 830. Погоня.

Зіла не встрашилася сторожа. Як вона наблизилася до нього, вона скочила понад нього в повітря.

Вона перелетіла понад нього, зробила за ним виворот і пішла далі своєю дорогою.

При зовнішній брамі ще один сторож пробував її схопити, але вона не далася.

Задзвонили дзвони, засвистали свиставки, і незадовго відділ поліції гнався містом за дівчиною з джунґлів.